

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Rapport

Tap og mislighold i banker

Per 30.09.2021

Innhold

1. HOVEDINNTRYKK	3
2. UTVIKLING I NORSKE BANKER	5
2.1 Brutto utlån.....	5
2.2 Tapsavsetninger	6
2.3 Misligholdte utlån.....	8
2.4 Tapsavsetninger på misligholdte utlån.....	10
2.5 Betalingslettelser	11
2.6 Resultatførte utlånstap	13
VEDLEGG	14

1. Hovedinntrykk

Utlånsveksten fra norske banker (inkl. heleide kreditt- og finansieringsforetak) avtok etter pandemiutbruddet, men har tatt seg opp de to siste kvartalene, hovedsakelig grunnet økt utlånsvekst til bedriftskunder. Veksten i utlån til personkunder har vært relativt stabil det siste året.

Andelen utlån med økt kredittrisiko (dvs. utlån i trinn 2 og 3 iht. IFRS 9, se boks nedenfor) økte marginalt i tredje kvartal 2021, og var 8,4 prosent for bankene samlet ved utgangen av kvartalet. Andelen utlån i trinn 2 økte i tredje kvartal i gruppen av mindre banker grunnet tilpasninger i risikoklassifiseringsmodellen flere av disse bankene benytter for personkunder. I gruppen av mellomstore banker var det en markert reduksjon i andelen i trinn 3 som følge av salg av misligholdte forbrukslånsporteføljer.

Bankenes samlede tapsavsetninger (balansestørrelser) var 13 prosent lavere ved utgangen av tredje kvartal 2021 enn ett år før. Det har vært en nedgang i tapsavsetninger i alle tre IFRS 9-trinn i denne perioden. I trinn 3 var nedgangen på 12 prosent, hovedsakelig grunnet tilbakeføringer av tapsavsetninger for utlån til bedrifter i gruppen av store banker. Porteføljesalgene bidro også til nedgangen i dette trinnet. Gruppen av store banker sto for over halvparten av den samlede reduksjonen av tapsavsetninger i trinn 2, som totalt for alle bankene var på 23 prosent siste år. Ved utgangen av tredje kvartal 2021 utgjorde de samlede tapsavsetningene i alle trinn 0,9 prosent av utlånsvolumet, uendret fra kvartalet før.

Volumet av misligholdte utlån har det siste året sunket med rundt 6 prosent, primært grunnet redusert betalingsmislighold. Andre misligholdte utlån har samlet sett økt marginalt, men utviklingen varierer mellom bankene. Misligholdsandelen har sunket svakt både i personmarkedet og bedriftsmarkedet siste år, og samlet sett var 2,0 prosent av bankenes utlån misligholdt ved utgangen av september 2021. Utviklingen kan indikere en svak forbedring av kredittkvaliteten i bankenes utlånsporteføljer. Nedgangen i volumet av misligholdte utlån siste år har medført en reduksjon i tilhørende tapsavsetninger.

Andelen utlån merket med betalingslettelse ble svakt redusert i tredje kvartal 2021, men har økt noe det siste året. Økningen var mest markant i første kvartal i år, hovedsakelig grunnet økt omfang av lettelse til bedriftskunder i gruppen av store banker. Finanstilsynets kartlegging av de større bankene kan tyde på at majoriteten av utlån med innvilget avdragsfrihet på grunn av covid-19 ikke har blitt merket med lettelse.

Bankenes resultatførte utlånstap (annualisert) fra første til tredje kvartal 2021 utgjorde 0,1 prosent av det gjennomsnittlige utlånsvolumet, som er betydelig lavere enn i tilsvarende periode i fjor og også lavere enn gjennomsnittet de siste årene. Nedgangen skyldes i hovedsak tilbakeførte tapsavsetninger i gruppen av store banker.

Definisjoner

Brutto utlån

Balanseførte utlån til kunder før tapsavsetninger, som inngår i regnskapslinjen "Utlån til og fordringer på kunder" i foretakens balanseoppstilling. Utlån overført til deleide OMF-foretak er ikke inkludert siden bankene ikke rapporterer tap og mislighold på disse.

Utlån med økt kredittrisiko

Brutto utlån til kunder klassifisert i trinn 2 og 3 etter IFRS 9. Utlån med vesentlig økt kredittrisiko skal plasseres i trinn 2, mens trinn 3 skal benyttes når kredittrisikoen har økt så mye at lånet anses kredittforringet.¹

Tapsavsetninger

Tapsavsetninger på utlån til kunder, som inngår i og reduserer regnskapslinjen "Utlån til og fordringer på kunder" i foretakens balanseoppstilling. Rapporten analyserer tapsavsetninger på utlån i respektive IFRS 9-trinn både nominelt og som andel av utlånsvolumet i hvert trinn.

Misligholdte utlån

Ifølge artikkel 178 i kapitalkravsregelverket (CRR) skal et utlån regnes som misligholdt dersom et betalingskrav har forfalt med mer enn 90 dager og beløpet ikke er uvesentlig ("betalingsmislighold"), eller dersom det er lite sannsynlig at motparten vil være i stand til å innfri forpliktelsene sine ("andre misligholdte utlån")². Forordningen er gjort gjeldende i Norge gjennom § 2 i forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV (CRR/CRD IV-forskriften). Den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) har publisert retningslinjer (GL-2016-07) for hvordan bankene skal identifisere mislighold, som norske banker og kredittforetak er forventet å etterleve. I rundskriv 4/2020 *Identifisering av misleghaldne engasjement* viser Finanstilsynet til EBAs retningslinjer.

Resultatførte utlånstap

De resultatførte utlånstapene består av konstaterte tap fratrukket inngang på tidligere konstaterte tap og endring i tapsavsetninger fra forrige periode. Rapporten analyserer resultatførte tap på utlån, ubenyttede kreditter og garantier som andel av brutto utlån til kunder. Tap på rentebærende verdipapirer er ikke inkludert i indikatoren. Rapporten baserer seg hovedsakelig på tall fra ORBOF³, der resultatførte tap ikke rapporteres sektorfordelt.

¹ Se vedlegg 1 for nærmere beskrivelse av klassifisering av utlån etter IFRS 9.

² Jf. kriteriene angitt av CRR art 178(3). Kriteriene er ytterligere presisert i EBAs Guideline on the application of the definition of default under Article 178 of Regulation (EU) No 575/2013 ([EBA/GL/2016/07](#)).

³ Se vedlegg 2 for nærmere beskrivelse av datagrunnlaget.

2. Utvikling i norske banker

2.1 Brutto utlån

Utlånsvekst

- Bankenes⁴ utlån til personmarkedet⁵ var 5,3 prosent høyere ved utgangen av september 2021 enn ett år tidligere, og tolv månedersveksten har i denne perioden økt svakt. Utlånsveksten har det siste året blitt redusert for gruppen⁶ av mellomstore banker, hovedsakelig grunnet en nedgang i forbrukslån. For gruppene av mindre og store banker var veksten høyere ved utgangen av tredje kvartal 2021 enn ett år før.
- Veksten i bankenes utlån til bedriftskunder sank betydelig etter pandemiutbruddet, men har tatt seg noe opp de siste to kvartalene. Det siste året ble veksten særlig redusert i gruppen av store banker, blant annet som følge av at styrket kronekurs har redusert kroneverdien av utlån i utenlandsk valuta.

Tabell 2.1 Utlånsvolum og utlånsvekst. Personmarkedet

		30.09.2020	31.12.2020	31.03.2021	30.06.2021	30.09.2021
Store banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	1378	1393	1402	1435	1453
	Kvartalsvekst (prosent)	1,9	1,1	0,7	2,3	1,2
	Tolv månedersvekst (prosent)	5,1	5,5	5,0	6,1	5,4
Mellomstore banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	721	727	729	745	753
	Kvartalsvekst (prosent)	1,3	0,9	0,3	2,2	1,1
	Tolv månedersvekst (prosent)	5,0	4,7	2,8	4,7	4,5
Mindre banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	158	160	161	166	170
	Kvartalsvekst (prosent)	1,8	1,1	0,8	3,1	2,3
	Tolv månedersvekst (prosent)	3,3	3,3	3,7	7,0	7,5
Alle banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	2256	2279	2292	2346	2376
	Kvartalsvekst (prosent)	1,7	1,0	0,5	2,4	1,3
	Tolv månedersvekst (prosent)	5,0	5,1	4,2	5,7	5,3

Kilde: Finanstilsynet

Tabell 2.2 Utlånsvolum og utlånsvekst. Bedriftsmarkedet

		30.09.2020	31.12.2020	31.03.2021	30.06.2021	30.09.2021
Store banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	950	942	937	947	948
	Kvartalsvekst (prosent)	0,4	-0,8	-0,5	1,1	0,0
	Tolv månedersvekst (prosent)	5,2	3,6	-1,9	0,1	-0,2
Mellomstore banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	235	241	245	249	250
	Kvartalsvekst (prosent)	1,4	2,8	1,3	1,8	0,2
	Tolv månedersvekst (prosent)	7,3	9,7	7,4	7,6	6,3
Mindre banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	54	54	55	56	58
	Kvartalsvekst (prosent)	-0,3	0,1	1,0	3,1	2,1
	Tolv månedersvekst (prosent)	6,5	4,4	1,7	3,8	6,4
Alle banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	1239	1237	1236	1253	1255
	Kvartalsvekst (prosent)	0,6	-0,1	-0,1	1,3	0,2
	Tolv månedersvekst (prosent)	5,7	4,8	0,0	1,7	1,3

Kilde: Finanstilsynet

⁴ Inkludert heleide kreditt- og finansieringsforetak, se vedlegg 2 for nærmere detaljer.

⁵ Tall for personmarkedet og bedriftsmarkedet i denne rapporten inkluderer utlån i utlandet, se vedlegg 3 for nærmere detaljer.

⁶ Store banker: DNB Bank og de 6 store regionsparebankene (Sparebank 1 Nord-Norge, Sparebank 1 SMN, Sparebank 1 SR-Bank, Sparebank 1 Østlandet, Sparebanken Sør og Sparebanken Vest), Mellomstore: Øvrige norske banker med en forvaltningskapital større enn 10 mrd. kroner, Mindre: Norske banker med forvaltningskapital mindre enn 10 mrd. kroner.

Informasjon om rapportert utlånsvolum fordelt på IFRS 9-trinn

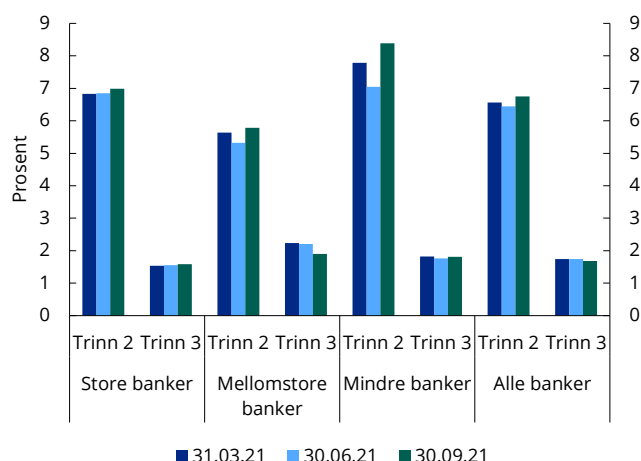
Fra og med første kvartal 2021 ble det innført ny kvartalsvis rapportering av brutto utlån fordelt på de tre IFRS 9-trinnene. Rapporteringen er obligatorisk for banker, kredittforetak og finansieringsforetak.

Det har blitt avdekket enkelte feil i de opprinnelig innsendte tallene fra første til tredje kvartal 2021, og rapporteringene har blitt korrigert. Det kan imidlertid ikke utelukkes at innrapporterte tall fra enkelte foretak inneholder ytterligere feil som følge av at dette er en ny rapportering. Det tas derfor forbehold om at tallene for første til tredje kvartal 2021 kan bli endret.

Utlån med økt kredittrisiko

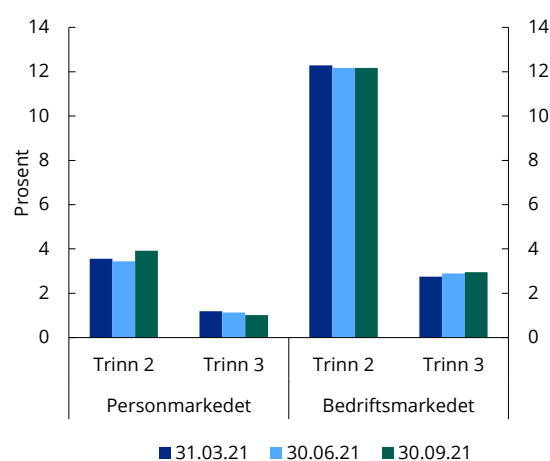
- Andelen utlån med økt kredittrisiko (dvs. utlån i trinn 2 og 3) var 8,4 prosent for bankene samlet ved utgangen av september 2021, marginalt høyere enn i de to foregående kvartalene.
- Tilpasninger i risikoklassifiseringsmodellen som benyttes for personkunder i mange av de mindre bankene, resulterte i en betydelig økning i andelen utlån i trinn 2, dvs. utlån med vesentlig økt kredittrisiko hvor det ikke har vært en tapshendelse, i denne gruppen i tredje kvartal 2021, se figur 2.1.
- I gruppen av mellomstore banker ble andelen utlån i trinn 3, dvs. kredittforringede utlån, redusert i tredje kvartal. Dette skyldes hovedsakelig salg av porteføljer av misligholdte forbrukslån.
- Andelen utlån med økt kredittrisiko i personmarkedet økte noe i tredje kvartal 2021 for bankene samlet, se figur 2.2. I bedriftsmarkedet var andelen uendret fra forrige kvartal.

Figur 2.1 Andel utlån med økt kredittrisiko.
Fordelt på bankgrupper

Kilde: Finanstilsynet

Figur 2.2 Andel utlån med økt kredittrisiko.
Fordelt på sektorgrupper

Kilde: Finanstilsynet

2.2 Tapsavsetninger

Det er utfordrende å anslå forventede tap på utlån, særlig i situasjoner med stor usikkerhet om fremtidig utvikling. Bankenes anslag skal være forventningsrette og bygge på scenarioer som reflekterer beste anslag på den framtidige makroøkonomiske utviklingen basert på eksternt tilgjengelig informasjon. Kraftige myndighetstiltak har så langt bidratt til å begrense de negative utslagene av pandemien for husholdninger og bedrifter, og aktivitetsnivået i økonomien har tatt seg opp etter gjenåpningen av samfunnet. Det er fremdeles

usikkerhet om den videre økonomiske utviklingen, og usikkerheten har den siste tiden økt grunnet en betydelig økning i smittetallene.

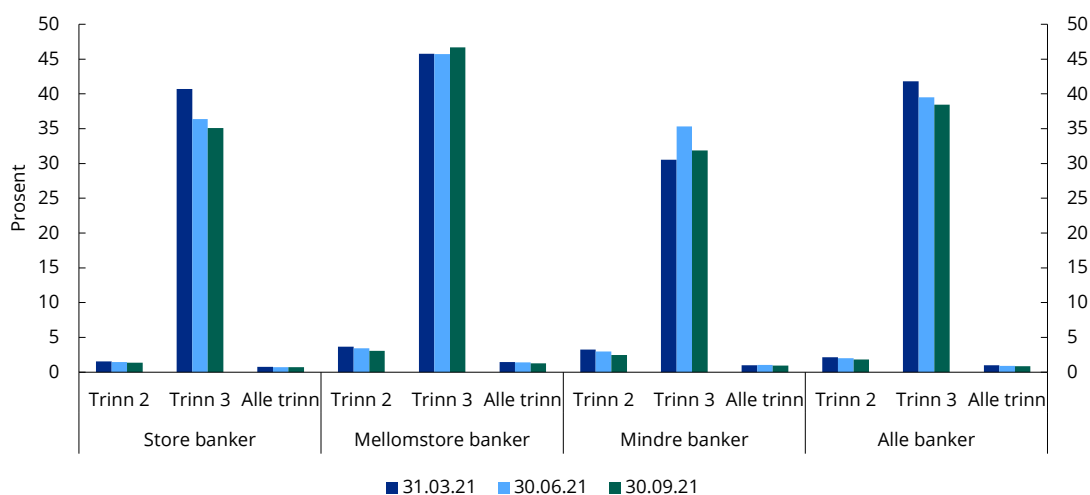
Overordnet utvikling

- De samlede tapsavsetningene i norske banker sank ytterligere i tredje kvartal 2021, og var ved utgangen av kvartalet 13,2 prosent lavere enn ett år tidligere. Nedgangen skyldes i stor grad betydelige tilbakeføringer av tidligere tapsavsetninger i gruppen av store banker, men også de to øvrige bankgruppene har redusert tapsavsetningene det siste året.
- Bankenes samlede tapsavsetninger som andel av utlånsvolumet (avsetningsgrad) var 0,9 prosent ved utgangen av september 2021, uendret fra kvartalet før.

Utvikling i IFRS 9-trinn

- I trinn 3 var bankenes samlede tapsavsetninger 12,0 prosent lavere ved utgangen av tredje kvartal 2021 enn ett år tidligere, hovedsakelig grunnet en nedgang i gruppen av store banker. Gruppen av mellomstore banker hadde også en nedgang i trinn 3-avsetninger det siste året, som i stor grad skyldes porteføljeforvaltning i tredje kvartal 2021. Avsetningsgraden i trinn 3 har blitt noe redusert så langt i 2021, se figur 2.3.
- Bankenes tapsavsetninger i trinn 2 var 23,0 prosent lavere per 30. september 2021 enn ett år før, og samtlige bankgrupper har redusert trinn 2-avsetningene i denne perioden. Litt over halvparten av den samlede nedgangen var tilknyttet gruppen av store banker. Avsetningsgraden i trinn 2 har gått noe ned de siste to kvartalene.
- I trinn 1 har bankenes tapsavsetninger blitt redusert med 7,2 prosent siste år. Tapsavsetningene i både trinn 1 og 2 er betydelig lavere enn i trinn 3, og de prosentvise endringene fra en periode til en annen kan derfor svinge mer. Trinn 1 består av utlån hvor kredittrisikoen ikke anses økt, og har svært lav avsetningsgrad.

Figur 2.3 Avsetningsgrad for utlån i IFRS 9-trinn⁷. Fordelt på bankgrupper

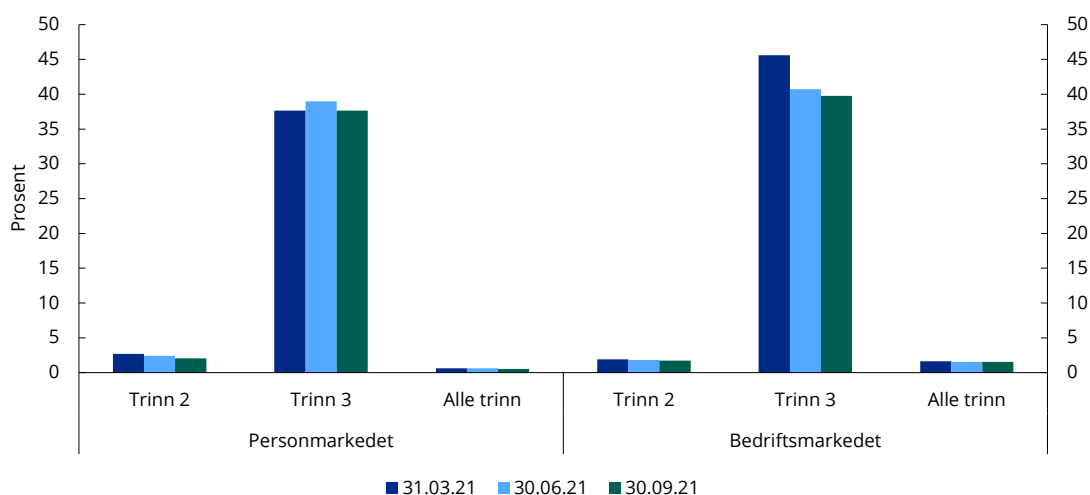
Kilde: Finanstilsynet

⁷ Kun utlån som vurderes i IFRS 9-trinn er inkludert i figuren. Avsetningsgraden i trinn 1 er svært lav i samtlige bankgrupper, og vises derfor ikke. Videre betyr avsetningsgrad for "Alle trinn" at tapsavsetninger i IFRS 9-trinn 1 til 3 ses i forhold til summen av utlånsvolumet i alle tre trinn. Ovennevnte gjelder også for figur 2.4.

Utvikling i person- og bedriftsmarkedet

- Bankenes samlede tapsavsetninger på utlån til personmarkedet var 10,5 prosent lavere ved utgangen av tredje kvartal 2021 enn ett år tidligere. En stor del av reduksjonen skyldes reduserte tapsavsetninger i trinn 3 i gruppen av mellomstore banker i tredje kvartal 2021, etter nevnte porteføljesalg.
- For utlån til bedriftskunder ble bankenes tapsavsetninger redusert med 14,8 prosent det siste året, hovedsakelig grunnet tilbakeføringer i gruppen av store banker.
- Bankene har redusert avsetningsgraden marginalt både for utlån til personkunder og bedriftskunder så langt i 2021, se figur 2.4.

Figur 2.4 Avsetningsgrad for utlån i IFRS 9-trinn. Fordelt på sektorgrupper

Kilde: Finanstilsynet

2.3 Misligholdte utlån

Overordnet utvikling

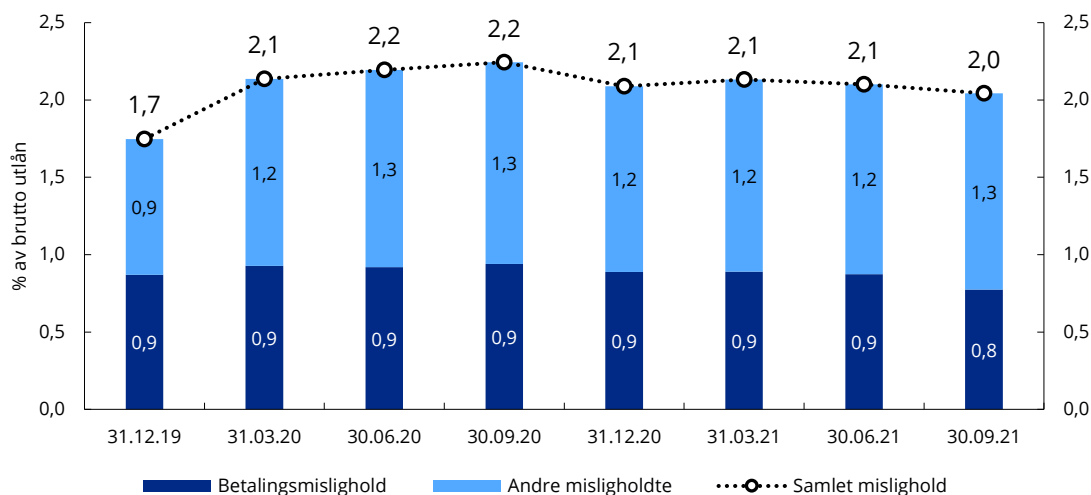
- Per 30. september 2021 var volumet av misligholdte utlån 5,7 prosent lavere enn ett år før. Mesteparten av nedgangen det siste året skyldes redusert betalingsmislighold (krav forfalt med mer enn 90 dager) i et fåtall banker. Volumet av betalingsmislighold har blitt redusert med 14,7 prosent for bankene samlet i perioden.
- Volumet av andre misligholdte utlån (lån hvor det er lite sannsynlig at låntaker vil være i stand til å innfri sine forpliktelser) var 0,8 prosent høyere ved utgangen av september 2021 enn ett år før. Utviklingen det siste året har vært sprikende, både mellom bankgruppene og mellom bankene innad i hver gruppe. Volumet har samlet sett økt i gruppen av store banker, og blitt redusert i gruppene av mellomstore og mindre banker, spesielt i sistnevnte gruppe.⁸
- Misligholdsandelen (misligholdte utlån i prosent av brutto utlån) har sunket svakt for bankene samlet det siste året, til 2,0 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2021, se figur 2.5. Utviklingen kan indikere

⁸ Det var en relativt stor nedgang i andre misligholdte utlån i gruppen av mindre banker i første kvartal 2021, som hovedsakelig skyldes en feil hos systemleverandøren til mange av de mindre bankene. Feilen medførte at en del forbearance-merkede engasjementer som ikke klassifiserte til misligholdstatus ble rapportert som misligholdte i 2020. Feilen ble rettet i rapporteringen for første kvartal 2021.

en svak forbedring av kredittkvaliteten i bankenes utlånsporteføljer i denne perioden, men nivået er fremdeles noe høyere enn før pandemiutbruddet.

- Per 30. september 2021 utgjorde andre misligholdte utlån 62 prosent av samlet misligholdt volum, som er en økning på 4 prosentpoeng sammenlignet med året før.

Figur 2.5 Misligholdte utlån, fordelt på betalingsmislighold og andre misligholdte

Kilde: Finanstilsynet

Utvikling i person- og bedriftsmarkedet

- Volumet av misligholdte utlån⁹ til bankenes personkunder ble redusert med 12,3 prosent fra utgangen av tredje kvartal i fjor til i år, hovedsakelig grunnet porteføljesalg i tredje kvartal 2021. Den samlede nedgangen i personmarkedet det siste året ble dempet av at flere banker hadde en betydelig økning i andre misligholdte utlån i første kvartal 2021.¹⁰
- Misligholdsandelen i personmarkedet har det siste året sunket svakt, se tabell 2.3.
- I bedriftsmarkedet har det misligholdte utlånsvolumet variert noe det siste året, og var 3,4 prosent lavere ved utgangen av tredje kvartal 2021 enn ett år tidligere. Misligholdsandelen i bedriftsmarkedet var ved utgangen av september noe lavere enn på samme tid i fjor.

Tabell 2.3 Misligholdsandel¹¹, fordelt på sektor- og bankgrupper

	31.12.2019	31.03.2020	30.06.2020	30.09.2020	31.12.2020	31.03.2021	30.06.2021	30.09.2021
Personmarkedet								
Store banker	0,42	0,41	0,38	0,37	0,34	0,46	0,39	0,40
Mellomstore banker	2,46	2,87	2,82	2,89	2,92	2,83	2,79	2,37
Mindre banker	2,07	2,41	2,37	2,54	2,67	1,72	1,57	1,51
Alle banker	1,19	1,34	1,30	1,33	1,32	1,30	1,24	1,11
Bedriftsmarkedet								
Store banker	3,05	3,99	4,26	4,41	3,89	4,11	4,23	4,33
Mellomstore banker	2,23	2,30	2,41	2,48	2,36	2,47	2,37	2,35
Mindre banker	3,21	4,63	4,90	4,91	4,98	3,20	3,05	3,05
Alle banker	2,90	3,70	3,94	4,07	3,64	3,75	3,81	3,88

Kilde: Finanstilsynet

⁹ Betalingsmislighold og andre misligholdte utlån

¹⁰ Volumet av andre misligholdte utlån økte markert i flere banker i første kvartal 2021, som har sammenheng med at siste frist for etterlevelse av EBA's retningslinjer (GL-2016-07) for identifisering av mislighold var 1. januar 2021. Retningslinjene spesifiserer blant annet at misligholdte utlån skal gis en karantenetid på minimum 3 måneder før de kan friskmeldes.

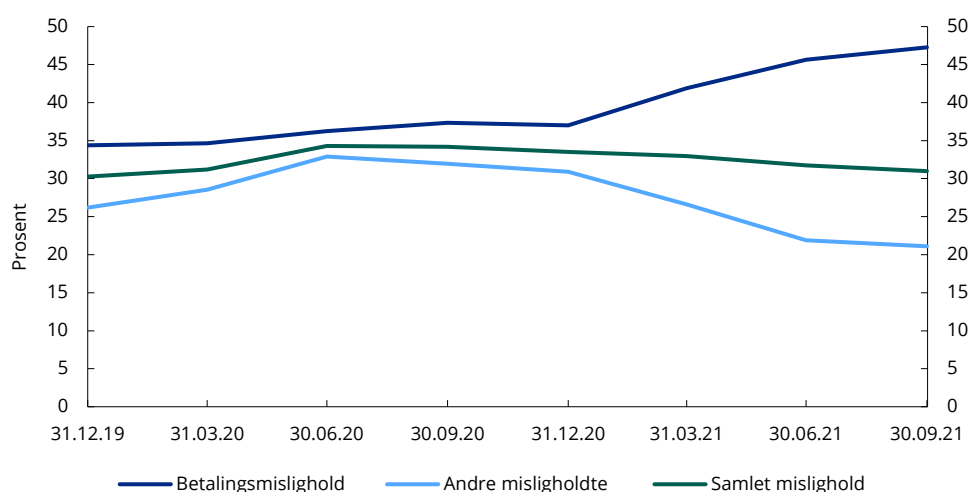
¹¹ Samlet for betalingsmislighold og andre misligholdte utlån

2.4 Tapsavsetninger på misligholdte utlån

Overordnet utvikling

- Fra utgangen av tredje kvartal i fjor til i år ble bankenes tapsavsetninger på misligholdt utlånsvolum redusert med 14,5 prosent. Nedgangen har sammenheng med det reduserte volumet av misligholdte utlån.
- Det siste året har avsetningsgraden på betalingsmislighold økt, se figur 2.6, og det er særlig gruppen av store banker som forventer høyere tap på utlån som er forfalt med mer enn 90 dager. Avsetningsgraden på andre misligholdte utlån er redusert, mye grunnet reduserte tapsavsetninger i gruppen av store banker. Avsetningsgraden på samlet misligholdt utlånsvolum har sunket svakt det siste året.

Figur 2.6 Avsetningsgrad på misligholdte utlån

Kilde: Finanstilsynet

Utvikling i person- og bedriftsmarkedet

- Avsetningsgraden for bankenes misligholdte utlån til personkunder har vært relativt stabil det siste året, se tabell 2.4. Avsetningsgraden har i denne perioden vært vesentlig høyere i gruppen av mellomstore banker enn i gruppene av mindre og mellomstore banker. Dette kommer av at de fleste forbrukslånsbankene ligger i denne gruppen, og disse bankene forventer større tap på sine misligholdte utlånsporteføljer enn tradisjonelle banker.
- Samlet sett har bankene gradvis redusert avsetningsgraden for sine misligholdte utlån til bedriftskunder det siste året. Nivået var ved utgangen av tredje kvartal 2021 noe lavere enn før pandemiutbruddet.

Tabell 2.4 Avsetningsgrad på misligholdte utlån¹², fordelt på sektor- og bankgrupper

	31.12.2019	31.03.2020	30.06.2020	30.09.2020	31.12.2020	31.03.2021	30.06.2021	30.09.2021
Personmarkedet								
Store banker	16,2	18,2	11,1	14,6	14,3	11,1	10,4	9,2
Mellomstore banker	34,4	36,4	39,0	39,9	38,0	40,6	40,5	41,3
Mindre banker	21,0	20,0	20,6	23,3	20,9	25,3	24,9	26,0
Alle banker	28,8	31,0	31,7	33,3	31,9	32,8	33,2	32,7
Bedriftsmarkedet								
Store banker	33,1	33,1	38,3	36,7	37,7	35,3	32,8	31,9
Mellomstore banker	27,0	26,9	28,4	28,1	22,7	22,8	22,5	23,0
Mindre banker	21,6	18,6	19,0	18,5	18,1	27,0	27,2	25,2
Alle banker	31,7	31,6	36,1	34,7	34,6	33,4	31,3	30,6

Kilde: Finanstilsynet

Identifisering av mislighold og lettelser i lys av covid-19

I en rekke land ble det i tilknytning til covid-19 innført generelle ordninger for avdragsfrihet i form av såkalte moratorier. I Norge er det ikke innført slike moratorier, men bankene har innvilget omfattende rente- og avdragsutsettelse til lånekunder. Hovedregelen er at endringer i avbetalingsplanen for å avhjelpe finansielle problemer hos skyldneren skal anses som betalingslettelse. I mars 2020 uttalte EBA¹³ at endringer av betalingsplanen, inkludert utsettelse av renter og avdrag, for kredittverdige kunder som er rammet av en kortvarig likviditetsmangel som følge av koronapandemien, ikke nødvendigvis må føre til klassifisering som mislighold eller lettelse (forbearance). Finanstilsynets kartlegging av utlånsporteføljen til et utvalg av de større bankene kan tyde på at de fleste rente- og avdragsutsettelse gitt i forbindelse med covid-19, ikke er registrert som betalingslettelse, slik at den faktiske økningen i engasjementer med betalingslettelse er større enn figur 2.7 antyder.

2.5 Betalingslettelse

Overordnet utvikling

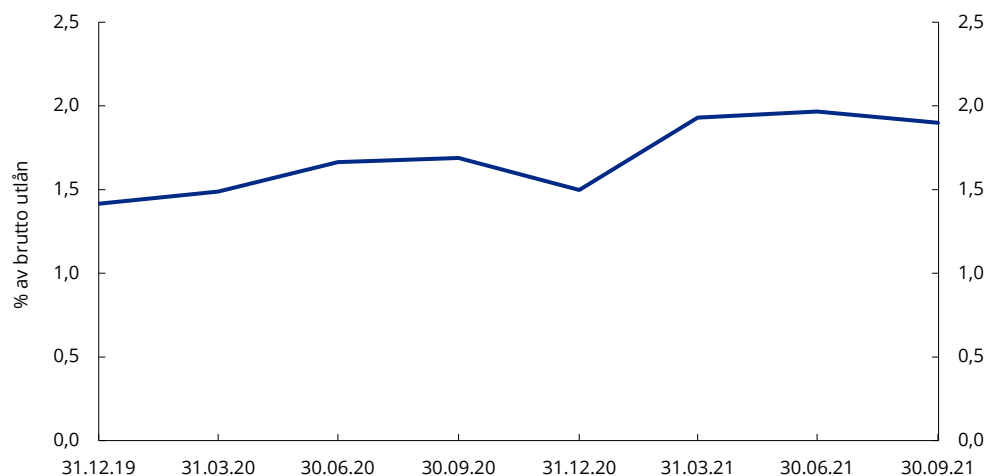
- Andelen utlån merket med betalingslettelse¹⁴ (forbearance) ble svakt redusert i tredje kvartal 2021, men har økt noe det siste året, se figur 2.7.
- Bankene har innvilget omfattende rente- og avdragsutsettelse til lånekunder etter utbruddet av koronapandemien, men majoriteten av utsettelsene som er gitt i forbindelse med covid-19 har ikke blitt merket som betalingslettelse, jf. boks. Økningen i reelle lettelse er derfor betydelig høyere enn det som vises i figuren under, der kun utlån *merket* med lettelse vises.

¹² Samlet for betalingsmislighold og andre misligholdte utlån

¹³ <https://eba.europa.eu/eba-provides-clarity-banks-consumers-application-prudential-framework-light-covid-19-measures>

¹⁴ Utlån med betalingslettelse (med og uten tapsavsetninger) i prosent av brutto utlån

Figur 2.7 Utlån med betalingslettelser (forbearance)

Kilde: Finanstilsynet

Utvikling i person- og bedriftsmarkedet

- Andelen utlån merket med betalingslettelser i personmarkedet har holdt seg relativt lav gjennom pandemien, se tabell 2.5. Det siste året har nivået ligget stabilt på i underkant av 0,5 prosent av utlånsvolumet.
- Flere av de store bankene hadde en relativt stor økning i utlån med betalingslettelser i bedriftsmarkedet i første halvår 2021, og særlig i første kvartal. I tredje kvartal ble volumet i gruppen av store banker noe redusert. Samlet for alle bankene var 4,8 prosent av utlån til bedrifter registrert med betalingslettelser ved utgangen av tredje kvartal 2021, opp 0,8 prosentpoeng siste år.

Tabell 2.5 Andel utlån med betalingslettelser, fordelt på sektor- og bankgrupper

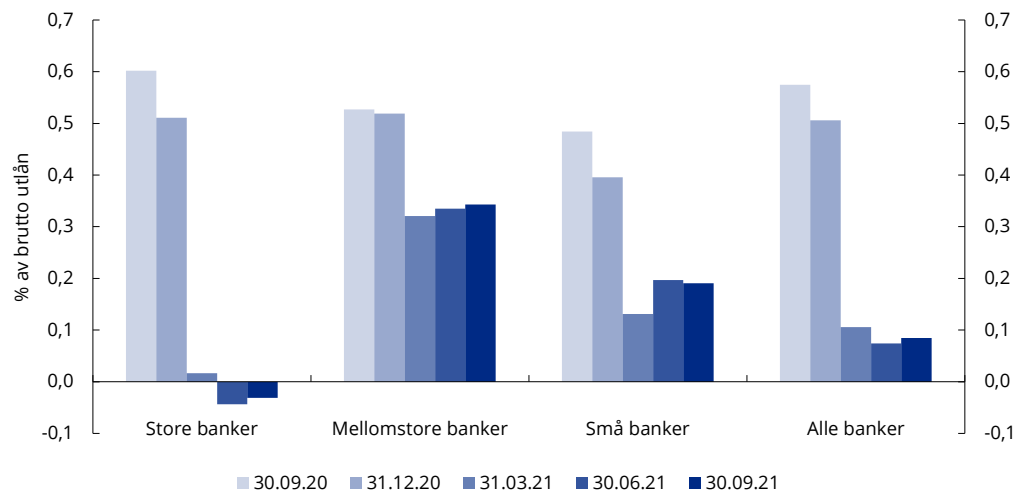
	31.12.2019	31.03.2020	30.06.2020	30.09.2020	31.12.2020	31.03.2021	30.06.2021	30.09.2021
Personmarkedet								
Store banker	0,21	0,18	0,16	0,15	0,15	0,17	0,23	0,23
Mellomstore banker	0,50	0,70	1,55	1,07	0,99	0,94	0,86	0,81
Mindre banker	0,26	0,54	0,72	0,62	0,68	0,82	0,80	0,73
Alle banker	0,30	0,37	0,65	0,48	0,46	0,46	0,47	0,45
Bedriftsmarkedet								
Store banker	4,33	4,26	4,09	4,68	4,05	5,65	5,87	5,66
Mellomstore banker	1,18	1,35	2,16	1,84	1,76	1,95	1,80	1,82
Mindre banker	0,89	1,20	1,69	1,74	2,19	2,89	2,81	2,80
Alle banker	3,59	3,60	3,62	4,01	3,52	4,79	4,92	4,76

Kilde: Finanstilsynet

2.6 Resultatførte utlånstap

- Norske bankers samlede resultatførte utlånstap (annualisert) utgjorde i underkant av 0,1 prosent av den gjennomsnittlige utlånsmassen etter de første tre kvartalene av 2021, som er en markert nedgang (0,5 prosentpoeng) fra tilsvarende periode i fjor, se figur 2.8. Det er tilbakeføringer av tapsavsetninger, særlig i gruppen av store banker, som forklarer mesteparten av nedgangen.

Figur 2.8 Resultatførte tap (akkumulert og annualisert) på utlån, garantier og ubenyttet kredittramme

Kilde: Finanstilsynet

Vedlegg

Vedlegg 1: IFRS 9

En av erfaringene etter den internasjonale finanskrisen var at bankene regnskapsførte for lave tap og at dette ble gjort for sent. Det har i etterkant vært enighet om at bankenes tapsavsetninger bør baseres på *forventet tap* for å synliggjøre kvaliteten på bankenes utlånsportefølje. IFRS 9 erstattet 1. januar 2018 IAS 39 som regnskapsstandard for finansielle instrumenter.¹⁵ Standarden angir rammer for bankenes tapsføring og krever at bankene regnskapsfører forventet tap basert på best tilgjengelige informasjon på rapporteringstidspunktet om historiske, nåværende og fremtidige forhold. Prognoser skal i utgangspunktet baseres på eksternt tilgjengelig informasjon, for eksempel makroøkonomiske prognoser fra Norges Bank, Statistisk sentralbyrå eller andre anerkjente institusjoner. Dersom banken mener at disse prognosene ikke er relevante og velger å legge til grunn egne makroprognoser i framskrivningene, må dette begrunnes og dokumenteres.

Beregningen av forventet tap skal være et resultat av estimerte tap i flere scenarioer, som vektes etter sannsynligheten for at de ulike scenarioene vil inntreffe. I oppgangstider, normale økonomiske tider og moderate nedgangskonjunkturer er utlånstapene som oftest svært lave eller lave, mens tapene kan bli svært høye i en alvorlig nedgangskonjunktur. Det er viktig at bankene i beregningen av forventet tap tar høyde for at det kan være betydelig ikke-linearitet i tapene i et nedgangsscenario sammenliknet med basisscenarioet.

I beregningen av forventet tap etter IFRS 9, skal lånene plasseres i ett av tre trinn. Trinn 1 inneholder lån hvor kredittrisikoen ikke anses økt, og tapsavsetningen beregnes som forventet kreditttap over de neste 12 månedene. Lån som har en vesentlig økt kredittrisiko siden førstegangsinnregning, skal klassifiseres i trinn 2. Når kredittrisikoen har økt så mye at lånet anses kredittforringet, skal lånet klassifiseres i trinn 3. Et lån regnes som kredittforringet når en eller flere hendelser som har negativ effekt på estimerte fremtidige kontantstrømmer, har inntruffet. Etter Finanstilsynets vurdering er det rimelig å legge til grunn at kredittforringede lån er det samme som misligholdte lån, jf. Finanstilsynets brev til bankene om forventet kreditttap i årsregnskapene for 2020¹⁶. Lån hvor det er innvilget betalingslettelser for å avhjelpe finansielle problemer hos kunden, vil etter IFRS 9 klassifiseres i enten trinn 2 eller trinn 3. I trinn 2 og 3 beregnes tapsavsetningen som forventet kreditttap over eiendelens forventede levetid.

Vedlegg 2: Datagrunnlag

Rapporten er basert på innrapporterte størrelser fra Offentlig regnskapsrapportering for banker og finansieringsforetak (ORBOF). Foretakene rapporterer til ORBOF på ikke-konsolidert nivå. Heleide kreditt- og finansieringsforetak er inkludert i tallene for banker i kapittel 2 i denne rapporten for å få størrelsene på tilnærmet konsolidert nivå. Deler av bankenes samlede utlån er overført til deleide kredittforetak, men siden bankene ikke rapporterer tap på slike utlån, er det valgt å ikke inkludere dette utlånsvolumet i datagrunnlaget.

¹⁵ For norske banker som har utstedt børsnoterte instrumenter, har IFRS vært gjeldende fra 1. januar 2018. Øvrige norske banker har vært pålagt å bruke IFRS 9 siden 1. januar 2020.

¹⁶ <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/eb5febe11aee436dbade01dd9583751b/forventet-kreditttap-i-arsregnskapene-for-2020.pdf>

Vedlegg 3: Sektorer

Utenlandske sektorer er markert i grått.

Kunder:

Sektorkode	Sektornavn
8000	Ufordelt sektor
11100	Statens forretningsdrift
11200	Statlig eide aksjeselskaper mv.
11208	" tilknyttede selskaper
15100	Kommunale foretak med ubegrenset ansvar
15200	Kommunalt eide aksjeselskaper mv.
15208	" tilknyttede selskaper
21000	Private aksjeselskaper mv.
21008	" tilknyttede selskaper
21009	" konsernselskaper
23000	Personlige foretak
23008	" tilknyttede selskaper
23009	" konsernselskaper
25000	Private, produsentorienterte organisasjoner uten profittformål
39000	Statlige låneinstitutter mv.
41000	Finansielle holdingsselskaper
41008	" tilknyttede selskaper
41009	" konsernselskaper
43000	Verdipapirfond
45000	Investeringselskaper og aktive eierfond / PE-fond
45008	" tilknyttede selskaper
45009	" konsernselskaper
49000	Øvrige finansielle foretak unntatt forsikring
49008	" tilknyttede selskaper
49009	" konsernselskaper
55000	Livsforsikringsselskaper mv.
55008	" tilknyttede selskaper
55009	" konsernselskaper
57000	Skadeforsikringsselskaper
57008	" tilknyttede selskaper
57009	" konsernselskaper
61000	Stats- og trygdeforvaltningen
65000	Kommuneforvaltningen
70000	Ideelle organisasjoner
82000	Personlig næringsdrivende
83000	Borettslag o.l.
85000	Lønnstakere, pensjonister, trygdede, studenter o.a.
91000	Utenlandske ikke-finansielle foretak
91008	" tilknyttede selskaper
91009	" konsernselskaper
95000	Utenlandske andre finansielle foretak
95008	" tilknyttede selskaper
95009	" konsernselskaper
96000	Utenlandsk offentlig forvaltning
98000	Utenlandske husholdninger

Personmarkedet:

Sektorkode	Sektornavn
85000	Lønnstakere, pensjonister, trygdede, studenter o.a.
98000	Utenlandske husholdninger

Bedriftsmarkedet:

Sektorkode	Sektornavn
11200	Statlig eide aksjeselskaper mv.
11208	" tilknyttede selskaper
15200	Kommunalt eide aksjeselskaper mv.
15208	" tilknyttede selskaper
21000	Private aksjeselskaper mv.
21008	" tilknyttede selskaper
21009	" konsernselskaper
23000	Personlige foretak
23008	" tilknyttede selskaper
23009	" konsernselskaper
25000	Private, produsentorienterte organisasjoner uten profittformål
70000	Ideelle organisasjoner
82000	Personlig næringsdrivende
83000	Borettslag o.l.
91000	Utenlandske ikke-finansielle foretak
91008	" tilknyttede selskaper
91009	" konsernselskaper

Vedlegg 4: Kodeliste (ORBOF)

Variabel	Rapport	Kode
Brutto utlån	10	3.51
Tapsavsetninger, trinn 1	10	3.56.10
Tapsavsetninger, trinn 2	10	3.56.30
Tapsavsetninger, trinn 3	10	3.56.50
Misligholdte etter 90-dagers definisjonen	12	17.0.41.0.01
Andre misligholdte	12	17.0.41.0.02
Forbearance, med nedskrivning	12	17.0.41.0.04
Forbearance, uten nedskrivning	12	17.0.41.0.05
Tapsavsetninger på misligholdte etter 90-dagers definisjonen	12	17.0.42.0.01
Tapsavsetninger på andre misligholdte	12	17.0.42.0.02
Brutto utlån, trinn 1	12	19.0.1.3.51.10
Brutto utlån, trinn 2	12	19.0.1.3.51.30
Brutto utlån, trinn 3	12	19.0.1.3.51.50
Resultatførte tap på utlån	21	6.66.3.50
Resultatførte tap på ubenyttet utlånsramme	21	6.68.7.86
Resultatførte tap på garantier	21	6.68.7.87

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

Telefon 22 93 98 00
post@finanstilsynet.no
finanstilsynet.no